

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Sensation! Den ryska kejsarjakten Standart på grund i Rilax-fjärden 1907

Wassholm, Johanna

Published in:
Västnyländsk årsbok

Publicerad: 01/01/2017

[Link to publication](#)

Please cite the original version:

Wassholm, J. (2017). Sensation! Den ryska kejsarjakten Standart på grund i Rilax-fjärden 1907. *Västnyländsk årsbok*, 40, 6–17. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020100883435>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Johanna Wassholm

Sensation!

Den ryska kejsarjakten *Standart* på grund i Rilax-fjärden 1907

Standart går på grund

Onsdagen den 11 september 1907 inträffade en händelse som för några dagar placerade västra Nyland i världens blickfång. Denna morgon strax efter kl. 8 passerade den ryska kejsarliga lustjakten *Standart* Tullundet i Hangö, konvojerad av sju torpedbåtar.¹ Att den kejsarliga bredvimpeln var hissad var ett tecken på att kejsaren Nikolaj II själv var ombord, och med honom hela den kejsarliga familjen bestående kejsarinnan Alexandra och de fem barnen – den nyss tre år fyllda storfursten Aleksej och storfurstinnorna Olga, Tatjana, Maria och Anastasia. Eskadern fortsatte färden till Högsåra, där den svängde tillbaka för att fyratiden på eftermiddagen igen uppenbara sig på Hangö fjärd och styra kursen mot Bromarf. Kejsaren planerade att besöka det monument som år 1870 hade rests på Rilax gårds ägor till minne av det svensk-ryska sjöslag som utkämpats under stora nordiska kriget 1714. Ungefär en halv timme senare rapporterade ögonvittnen som vistats längs stränderna och ombord på ångaren *Framnäs* – som kort innan passerat *Standart* – att de hört rasslet av ankarkättingar när man försökt få jakten att stanna och därefter två kraftiga smällar. *Standart* hade fortsatt rakt framåt när de övriga fartygen i konvojen svängt, och långsamt setts kränga över åt styrbord och bli liggande med 20 graders slagsida.² Här – på ett grund mellan Horsön och Granskär³ – skulle *Standart* bli liggande i åtta dagar innan det kunde lösgöras. Det skulle dröja ytterligare åtta dagar innan *Standart* hade tätats och kunde avgå till Kronstadt för reparation.⁴

¹ *Hufvudstadsbladet* 12.9.1907. Den kejsarliga familjen hade inför färden vistats i Vederlax, varifrån *Standart* på tisdag kväll hade avgått mot Högsåra. Helsingfors hade passerats under natten, långt ute på Finska viken.

² Se t.ex. *Hangö* 12.9.1907; *Hufvudstadsbladet* 12.9.1907; *Nya Pressen* 12.9.1907.

³ *Standart* hade kört norr om den nordremmare som låg vid Granskär mitt i farleden. *Hufvudstadsbladet* 12.9.1907. För skäret används i pressen omväxlande benämningarna Granskär respektive Krianskär. I artikeln ”I Kejsarfartygens farvatten” (*Veckans krönika* 1907:31, s. 517) använde allmogen benämningen Krianskär, medan Granskär var det namn som stod på sjökorten.

⁴ *Vestra Nyland* 24.9.1907; 27.9.1907.

Nyheten om att *Standart* – tidens största och ståtligaste lustjakt⁵ – hade gått på grund med den ryska kejsrerliga familjen ombord var en nyhet av världsranq och kablades med hjälp av telefon och telegraf snabbt ut i såväl lokal, nationell som internationell press. Dagen efter grundstötningen rapporterade de flesta finländska tidningar nyheten⁶, och under de veckor som följde bevakade pressen minutiöst hur räddningsarbetet framskred.⁷ I den här artikeln behandlar jag hur den finländska pressen rapporterade om *Standart*-olyckan under den tid då bärgningsarbetet pågick och den ryska kejsrerliga familjen fortfarande var kvar i trakten av Hangö. Därtill behandlar jag kort den olycksutredning som följde och hur händelsen kom att utnyttjas som ett slagträ i den politiska konflikt som präglade de rysk-finska relationerna i början av 1900-talet. *Standart*-olyckan är känd och omnämns i en del historiska verk, men den har inte rönt särskilt stort intresse bland historiker. Jorma och Päivi Tuomi-Nikula har berört olyckan i sitt populärhistoriska verk om de ryska kejsrerliga familjernas vistelser i Finland, men de har inte i första hand intresserat sig för det lokala perspektivet.⁸

Olycksplatsen i blickfånget

Efter grundstötningen härskade kring *Standart* en förvirrad uppståndelse som *Vestra Nyland* beskriver enligt följande: ”Amiraler och lakejer, generaler, soldater och matrosor trängas om hvarandra. Endast en liten kattunge, tydligen tillhörande de kejsrerliga barnen, syntes icke ha någon aning om situationens allvar och betydelse”.⁹ Under det följande dygnet ankom en mängd fartyg till platsen, utöver de torpedbåtar, underhållsfartyg och finska lotsfartyg som ingått i eskadern. Först på plats för att delta i räddningsarbetet var *Freja*, som kom från Hangö och som kl. 18:30 ankrade i eskaderns närhet med en lokal lots ombord. *Freja* tillhörde det Revalska bärgningsbolagets lokala agent Karl Boström, vars vd G. Theslöf likaså befann sig ombord. Bärgningsbolaget hade alarmerats till platsen av S.L. Friis, vd för aktiebolaget Hansa, som sett grundstötningen från en villa i närheten och genast insett situationens allvar. Att obehöriga inte ägde tillträde till olycksplatsen blev genast klart; *Freja*

⁵ *Standart* hade en längd på över 120 meter och var byggd på Burmeister & Wains varv i Köpenhamn 1893–1896. Jorma & Päivi Tuomi-Nikula, *Kejsaren i skärgården. Den ryska tsarfamiljens sommarvistelser i Finland* (Esbo 2002), s. 177.

⁶ Se t.ex. följande tidningar för den 12.9.1907: *Hangö, Nya Pressen; Åbo Underrättelser, Helsingin Sanomat; Vasabladet*. Enligt *Hufvudstadsbladet* 12.9.1907 hade tidningen hunnit rapportera om olyckan i en extra bilaga redan föregående kväll.

⁷ Flera tidningar sände korrespondenter till Hangö för att bevaka händelserna på plats. Jorma & Päivi Tuomi-Nikula, *Kejsaren i skärgården. Den ryska tsarfamiljens sommarvistelser i Finland* (Esbo 2002), s. 174. De nyheter som publicerades var i alla tidningar i stort sett lika.

⁸ Tuomi-Nikula 2002, s. 171–175.

⁹ *Vestra Nyland* 17.9.1907.

hälsades med två lösa skott från en vakthavande torpedbåt. Först efter att den kejsarliga sviten lämnat *Standart* tilläts hon påbörja en länsning som pågick hela natten.¹⁰

Efter kl. 19 anlände även lotsångaren *Mareograf* och kryssaren *Azia*, som hade följt med eskadern, men på morgonen när den passerade Hangö avvikit mot Rilax – sannolikt för att rekognosera inför kejsarfamiljens planerade besök till monumentet senare på dagen. En torpedbåt från eskadern avgick strax efter olyckan till Reval för att tidigt följande morgon återvända åtföljd av fartygen *Meteor* och *Mogustshyj* som hade i uppdrag att utföra bärgningsarbetet. När därtill pansarfartygen *Slava*, *Alexander II* och *Cesarevitj*, kryssaren *Bogatyr* och ett flertal minikryssare under torsdagen anlände till platsen kunde pressen rapportera att ”hela Östersjöflottan nu ligger samlad i trakten av Hangö”. Som mest kretsade kring *Standart* ett trettiotal fartyg, av vilka 18 uppgavs vara minikryssare och torpedbåtar med uppdrag att garantera säkerheten och hålla obehöriga på avstånd. Hela inloppet till fjärden och den inre farleden blockerades genom att pansarfartyg och fyra torpedbåtar placerades i linjeformation ute i havsbandet.¹¹

Grundstötningen gjorde sig påmind även på landbacken, när folk från de fartyg som omgav *Standart* tidvis steg i land från mindre ångslupar. För lokalbefolkningen och nyfikna utomstående som lockats till trakten förblev det dock för de mesta oklart vilka dessa personer var, eftersom ”bevakningsmanskaptet noga aktgiver på att inga obehöriga få nalkas”. Det ryktades även om att rysktalande personer – som man antog vara gendarmer som utredde olyckan och letade efter ledtrådar – rörde sig på Hangö udd. Den främsta möjligheten att komma i kontakt med folk från eskadern hade lokalbefolkningen när underhållsmanskap provianterade för det kejsarliga köket eller för de övriga hundratals personerna ombord på de olika fartygen. Rilax gård och dess torp, liksom andra gårdar i trakten, fick dagligen besök av manskap som ville köpa mjölk, smör och andra matvaror – ”vad som bara fanns till salu”.¹² Därtill anlände proviant för eskaderns räkning från S:t Petersburg.¹³

¹⁰ *Nya Pressen* 12.9.1907. *Nya Pressen* (13.9.1907) rapporterar även att dyrbara inventarier evakuerades från *Standart*; dels till ett tält som rests på Granskär, dels till *Azia* och möjligtvis även till andra fartyg.

¹¹ *Nya Pressen* 12.9.1907; 13.9.1907; 14.9.1907; *Wiborgs Nybeter* 12.9.1907; *Östra Finland* 12.9.1907.

¹² *Nya Pressen* 13.9.1907; 15.9.1907.

¹³ *Hangö* 17.9.1907.

Den kejserliga familjen i trakten

När grundstötningen skedde intog den kejserliga familjen te på *Standarts* däck. Vattnet var fullkomligt lugnt och den orkester som befann sig ombord spelade – när plötsligt en häftig smäll fick teservisen att falla och krossas med ett brak. Med en gång fylldes däcket av manskap som tog order av fartygets kapten och som hjälpte sviten att se till att kejsarfamiljens medlemmar var i säkerhet. Torpedbåtar kom fram till *Standart*, och barnen med deras omhändertagare evakuerades inom några minuter. Kejsarinnan och hennes hovdam Anna Vyrubova – i ovetskap om skadornas omfattning – skyndade sig ner till hytterna för att försöka rädda alla värdefulla föremål de kunde hitta.¹⁴ Tidningarna visste rapportera att regentparet i den dramatiska situationen hade bibehållit ett ”fullkomligt lugn”, men att barnen däremot hade blivit ”häftigt uppskrämda”.¹⁵ Runtom i det ryska riket uppmärksammades i form av tacksägelsegudstjänster att den kejserliga familjen hade räddats. Ortodoxa kyrkans högsta organ, Heliga synoden, ordnade gudstjänst i Isakskatedralen i S:t Petersburg, och motsvarande tillfällen hölls t.ex. i Uspenskij-katedralen i Helsingfors.¹⁶

Kejsaren uppgavs strax efter grundstötningen ha förhållit sig ovilligt till att lämna *Standart* – ett slutgiltigt beslut att hela sviten skulle evakueras hade han tagit först efter att jakten började ta in vatten i aktern. Den första natten spenderade sviten på underhållsfartyget *Azja*, där de höga gästerna fick tränga ihop sig på ett betydligt mindre och primitivare utrymme än de var vana vid. Morgonen efter olyckan låg *Azja* ankrad vid Möön, omringad av tre torpedbåtar, krigsfartyg och lotsfartyget *Eläköön*. Ett annat kejserligt fartyg, den tremastade hjulångaren *Alexandria*, hade genast efter olyckan från S:t Petersburg kallats till Hangö för att komma sviten till undsättning. När hon på förmiddagen dagen efter olyckan lade till i Hangö för att hämta kol, utgick man i trakten från att hon hade anlänt ”afhämta Deras Majestäter” och föra dem bort från olycksplatsen. Familjen gick samma eftermiddag alldeles riktigt ombord på *Alexandria*, som dock inte avlägsnade sig utan kastade ankar på en skyddad plats mellan Rilax-landet, Svedjeholmen och Storön. Dagen efter *Alexandrias* ankomst visste tidningarna berätta att familjen sannolikt skulle stanna i trakten ännu ett par dagar. Ingen verkar ha förutsett att sviten skulle avresa från trakten först den 27 september – samtidigt med *Standart*. Den 18 september ankrade på Hangö redd ett större kejserligt fartyg, *Poljarnaja Svezda* (sv.

¹⁴ Beskrivningen bygger på de memoarer av kejsarinnan Alexandras hovdam Anna Vurybova som publicerades efter ryska revolutionen. Anna Vurybova, *Memories of the Russian Court* (London 1923), s. 33–34. Enligt tidningsrapporterna var grundstötningen så häftig att även matroserna föll omkull på däck. Se t.ex. *Vestra Nyland* 17.9.1907.

¹⁵ *Nya Pressen* 12.9.1907; *Vestra Nyland* 17.9.1907.

¹⁶ *Nya Pressen* 15.9.1907; *Hangö* 21.9.1907.

Polstjärnan), som kallats till platsen från Köpenhamn. Fartyget gick inte in i Rilax-fjärden, utan stannade i Hangö i väntan på att transportera sviten till S:t Petersburg.¹⁷

Medan bärgningsarbetet pågick följde den kejsarliga familjen – och särskilt kejsaren personligen – noggrant med hur arbetet framskred. Familjen gick även minst två gånger ombord på *Standart* för att hålla gudstjänst. Den första gudstjänsten hölls på kvällen den 14 september, sannolikt efter att skadorna hade undersökts och *Standarts* läge var klargjort, den andra strax efter att fartyget hade lösgjorts från grundet den 19 september. Därtill gjorde familjen utflykter i näromgivningen och landsteg på olika holmar. På förmiddagen fredagen den 13 september styrde *Alexandria* med kejsarens bredvimpel hissad mot Rilax, eskorterad av ett tiotal krigsfartyg och några finländska lotsångare. Hela familjen landsteg vid det monument som 1870 hade rests på Rilax gårds ägor för att uppmärksamma den ryska segern över den svenska flottan under stora nordiska kriget år 1714. Monumentet som restes under Alexander III:s regering hade varit ett populärt besöksmål för honom under de sommarseglatser som han mellan 1884 och 1894 nästan årligen gjort i den finländska skärgården. Minnet av Alexander III:s besök i Rilax levde uppenbart kvar i trakten år 1907 – man nämnde att den plats där *Standart* nu stött på grund var densamma där ”de kejsarliga” förut haft för vana att landstiga för att njuta av den ”natursköna viken med dess härliga omgivningar”. Nikolaj II hade som tronföljare och son till Alexander III följt med på några av familjens sommarseglatser, och uppgavs i samband med besöket ha sagt sig komma ihåg att han 24 år tidigare besökt trakten och då ”äfvén varit i Rilax vackra park”. Att han nu valde att stanna kvar i trakten trots olyckan trodde man allmänt att förklarades av att familjen ”funnit sig mycket tilltalade af luften och de vackra omgivningarna”.¹⁸

Också en annan utflykt som familjen gjorde till Rilax rapporteras i pressen. Den 24 september anlände sviten med en ångare till Djurgårdsfjärden vid Bromarf kyrka, och rodde i mindre båtar i land till en brygga vid Grönstrands torp på Rilax gårds ägor. Härifrån promenerade kejsaren och kejsarinnan – åtföljda av tre barn, hovdamer och officerare – den tre kilometer långa sträckan längs en skogsväg till själva gården. Där besiktigade följet ladugården, och fortsatte sedan till den s.k. Södra

¹⁷ *Nya Pressen* 13.9.1907; *Hangö* 17.9.1907; 14.9.1907; *Vestra Nyland* 17.9.1907; ”I Kejsarfartygens farvatten”, *Veckans krönika* 1907:31, s. 517; Vurybova 1923, s. 33. Eskaderns avfärd från Hangö finns detaljerat beskriven i *Hangö* 28.9.1907.

¹⁸ *Nya Pressen* 13.9.1907; 14.9.1907; 15.9.1907; 16.9.1907; *Hangö* 14.9.1907; 21.9.1907; *Vestra Nyland* 24.9.1907. Om det ryska monumentet och dess betydelse, se: Johanna Wassholm, ”Storslagen seger eller ärofullt nederlag? Slaget vid Rilax 1714 i svensk, rysk och finsk historiekultur”, Nils Erik Villstrand & Kasper Westerlund (red.), *Stor seger – litet nederlag? Perspektiv på sjöslaget vid Rilax 1714* (Åbo 2015), s. 141–144.

strömmen som skiljer Storön från fastlandet. Här slog sig följet ner i en backlutning för att beundra den vackra utsikten innan det avhämtades av en ångslup och återvände till eskadern.¹⁹

Kejsaren tog under vistelsen också tillfället i akt att ägna sig åt jakt som var en av hans favoritsysselsättningar. Baron Osten-Sacken som ingick i sviten sändes i sällskap med några finländska lotsofficerare till Rilax gård för att anhålla om lov att ordna jakt på Storön lördagen den 14 september som låg på gårdens marker. Samtidigt bad man om att en av gårdens skogsvaktare skulle ställas till jaktsällskapets förfogande. På Rilax gick man ”beredvilligt” anhållan till mötes, men på grund av dåligt väder kunde jakten förverkligas först på söndagen. Det kejserliga sällskapet jagade från tidig morgon till eftermiddagen; först Storön och sedan på fastlandet. Enligt tidningsrapporter ordnades jakt flera gånger också under resten av vistelsen.²⁰

Så mycket mer än detta avslöjar tidningarna inte om den kejserliga familjens förehavanden under de dagar de befann sig i trakten. Sannolikt lockade nyheten om att de stannat kvar på olycksplatsen nyfikna till platsen, men för utomstående var det omöjligt att komma i närhet av familjen. De rigida säkerhetsåtgärder som omgav sviten signalerade enligt *Nya Pressen* med all önskvärd tydlighet att ”Deras Majestäter önskade vara ostörda” och ”icke vilja blifva besvärade af åskådare”. Redan samma kväll som olyckan ägt rum hade flera segelbåtar försökt närma sig eskadern, men blivit bryskt tillbakavisade av bevakningsfartyg som höll obehöriga på tiotals meters avstånd. Även de kringliggande holmarna var bevakade och det var strängt förbjudet att stiga i land. I några fall där lokal befolkning ändå lyckats ta sig till stränder eller holmar – i hopp om att få en skymt av den kejserliga glansen – rapporterades att befälet på bevakningsbåtarna beordrade dem att omedelbart avlägsna sig. Att inget lämnades åt slumpen fick en man och kvinna från Rilax som en kväll var på väg hem till Rilax från den lantbruksutställning som vid samma tider som olyckan skedde pågick i Ekenäs erfara. De kom för nära eskadern och hamnade i strålkastarljuset av en bevakningsbåt som befallde dem att stanna. Då paret inte kunde redogöra för sina avsikter för den rysktalande besättningen blev de förda till närmaste strand, där särskilt kvinnans paraply ”underkastades noggrann besiktning såväl utan som innan”. Enligt tidningsrapporten misstänktes paraplyet sannolikt

¹⁹ *Vestra Nyland* 27.9.1907.

²⁰ *Nya Pressen* 14.9.1907; 15.9.1907; 16.9.1907. Jakt ordnades enligt pressen även måndagen 16.9 då bytet blev 4 harar, fyra tjädrar, en orre och en hjärpe (*Hangö* 17.9.1907). Därtill rapporteras att jakt ägt rum onsdagen 18.9 (*Kotka Nyheter* 21.9.1907), och lördagen 21.9 och söndagen den 22.9 då skottlossning hördes på Harön (*Vestra Nyland* 24.9.1907).

för att vara ett vapen. När inget oegentligt uppdagades tilläts paret fortsätta färden, dock i strålkastarljus och eskorterade ända hem av ett bevakningsfartyg med ett tjugotal soldater ombord.²¹

Ansvarsfrågan och det politiska efterspelet

Standarts grundstötning skedde i en högst känslig politisk situation. Vårvintern 1907 hade en revolutionär organisation som hade som mål att mörda Nikolaj II avslöjats i marinbasen i Kronstadt. I S:t Petersburg hade man funnit ett antal revolutionära agitatoriska brev skrivna på den kejsarliga lustjaktens officiella papper, vilket gav anledning att misstänka att det fanns förrädare ombord på *Standart*. Detta var särskilt beklämmande med tanke på att de kejsarliga jakterna hörde till de få platser där Nikolaj II kände att han och familjen var i säkerhet. Som en följd av avslöjandet hade jakterna *Standart*, *Poljarnaja Zvezda* och *Tsarevna* efter islossningen sänts till Kotka – bort från det revolutionära Kronstadt – och en del av besättningen hade bytts ut. I juli avslöjades ytterligare en sammansvärjning; det uppdagades att anarkister hade tillverkat bomber i Kuokkala (ry. *Repino*) på Karelska näset, vilket fick den antifinska tidningen *Rossija* att peka ut Finland som ett näste för planering av terrordåd.²²

Mot bakgrund av det allmänna säkerhetsläget är det föga överraskande att *Standarts* grundstötning satte rykten i rörelse. Bland societeten i S:t Petersburg cirkulerade rykten om att olyckan hade orsakats av ett terroristdåd; enligt ett av dessa hade revolutionära lyckats detonera en bomb i *Standarts* för, enligt ett annat hade fartyget kört på en mina.²³ Oavsett vad som låg bakom olyckan var det ur kejsarens synvinkel av största vikt att någon skulle ställas till svars. I olycksutredningen var den stora frågan huruvida skulden skulle läggas på fartygets befäl eller på lotsen, den 70-åriga lotsuppsyningsmannen Johan B. Blomqvist som stått på kommandobryggan när olyckan skedde och sades ha fällt ”tårar av grämelse” med anledning av händelsen.²⁴ Den ryska tidningen *Birsbevoja Vedomosti* citerade några dagar efter grundstötningen en rysk amiral som menade att lotsen var den huvudskyldiga, dock endast om man kunde leda i bevis att han lotsat fartyget utan att känna till farvattnen. Om det däremot visade sig att *Standarts* kommandör inte följt lotsens anvisningar, var skulden befälets. På ett principiellt plan lade amiralen dock den största skuldbördan på det ryska marinministeriet, som på de nästan hundra år Finland varit en del av Ryssland inte lyckats få till stånd

²¹ *Nya Pressen* 13.9.1907; 14.9.1907; 15.9.1907. Om lantbruksutställningen i Ekenäs, se *Vestra Nyland* 13.9.1907

²² Tuomi-Nikula 2002, s. 171; Jorma & Päivi Tuomi-Nikula, *Nikolai II. Suomen suuriruhtinanas* (Jyväskylä 2010), s. 157–158.

²³ Tuomi-Nikula 2002, s. 174.

²⁴ *Nya Pressen* 13.9.1907. Det ryktades även om att Blomqvist själv sagt att han alltid framfört reservationer när fartyg ville gå in i den krokiga och svårnavigerbara farleden till Bromarf.

tillförlitliga sjökort – med följden att *Standarts* ”öde nu anförtros åt en finsk kustbo”.²⁵ Den finländska pressen lade skulden på det ryska befälet som man påstod hade tagit beslutet att styra in det alltför djupgående fartyget i den ”ytterst farliga” farleden, medan den försvarade Blomqvist som beskrevs som en erfaren och skicklig lots som var väl bekant med farvattnen kring Hangö.²⁶ Att Blomqvist inte anklagades för grundstötningen blev snart uppenbart; han fick fortsatt förtroende och lotsade eskader också ombord på *Alexandria*.²⁷

I den rättegång som inleddes i S:t Petersburg i slutet av november stod finska lotsverkets chef, lotsdirektör Nikolaj Sjöman som anklagad i egenskap av representant för finska lotsväsendet, medan Blomqvist var inkallad som vittne.²⁸ I domen som gavs i början av december befriades dock finska lotsväsendet, medan fartygets befäl dömdes. *Standarts* kapten, I.I. Tsagin avskedades och konteramiral K.D. Nilov fick en reprimand. Efter att Nikolaj II ingripit drogs domarna dock tillbaka – kejsarens goda vän Tsagin var efter en tid tillbaka som kapten för *Standart*, medan Nilov fick en befordran. En okänd löjtnant vid namn Saltenov fick i stället för sina förmän sitta sju dagar i arrest. Det allvarligaste straffet tilldelades konteramiral E.N. Stsenovits, som på tjänstens vägar fungerat som åklagare i fallet och avskedades.²⁹

I Finland var man från början medveten om att den rysknationella opinionen sannolikt skulle utnyttja olyckan för att driva en fråga som sedan årtionden tillbaka hade ansträngt de finsk-ryska relationerna.³⁰ *Nya Pressen* rapporterade redan några dagar efter grundstötningen att den antifinska tidningen *Novoje Vremja* i händelsen hade hittat en ”för bladet kärkommen anledning, att angripa finska lotsverket”. Rysknationella kretsar hade sedan 1870-talet uppfattat det faktum att det finska lotsverket var helt oavhängigt av Rysslands marinministerium som ett allvarligt missförhållande i ljuset av de ”separatistiska” tendenser inom riket som man anklagade finländarna för. Att ryska

²⁵ Referat av *Birshevaja Vedomostis* artikel i *Nya Pressen* 14.9.1907.

²⁶ Som bevis anförde man bland annat att Finska ångfartygsaktiebolaget inte tillät sina större på utlandet gående ångare att trafikera farleden, trots att dessa var hälften mindre än *Standart*. *Nya Pressen* 12.9.1907. Alexander III hade färdats i farleden med jakten *Tsarevna*, som var betydligt mindre än *Standart*. *Hufvudstadsbladet* 12.9.1907.

²⁷ *Nya Pressen* 13.9.1907.

²⁸ Se t.ex. *Nya Pressen* 27.11.1907. Sjöman befann sig i egenskap av lotsdirektör ombord på lotsångaren *Eläköön*, som följde den kejsarliga eskadern, när olyckan skedde. *Hufvudstadsbladet* 12.9.1907.

²⁹ Att rättegången var avslutad rapporteras t.ex. i *Hangö* 3.12.1907. Om följderna, se Tuomi-Nikula 2002, s. 172, 175.

³⁰ Om den rysk-finska konfliktens bakgrund, se t.ex. Juhani Mylly, *Kansallinen projekti. Historiankirjoitus ja politiikka autonomisessa Suomessa* (Åbo 2002), s. 200–206. De ryska reaktionerna på olyckan och den ryska pressens rapportering refereras i de finländska tidningarna. Se t.ex. *Hufvudstadsbladet* 15.9.1907.

krigsfartyg i den militärstrategiskt viktiga men svårnavigerbara finländska skärgården var helt beroende av det finska lotsverket hade lett till att det ställts krav på att Ryssland måste göras till den finländska skärgårdens ”verkliga husbonde och icke stå i fullständigt hjälplöst beroende af de finska lotsarna”. Där tidigare försök att knyta det finska lotsväsendet till det ryska marinministeriet hade misslyckats, erbjöd *Standarts* grundstötning – ”som hotat med de allra sorgligaste följder” – nu en ny möjlighet att uppnå syftet.³¹

Även om *Standart*-olyckan inte direkt ledde till att det finska lotsverket blev underställt det ryska marinministeriet, levde minnet av incidenten kvar i såväl finsknationella som rysknationella kretsar. När man år 1909 uppmärksammade hundraårsminnet av Finlands inkorporering i det ryska riket, förklarade en skribent i *Hufvudstadsbladet* att finländarna kände sig föga motiverade att delta i firandet jämsides med ryska nationalister som inte ens hade dragit sig för att ”göra vårt folk misstänkt för försök till kejsarmord”.³² När det finska lotsverket sedan år 1912 slutligen underställdes det ryska marinministeriet, ansågs *Standart*-skandalen de facto ha varit en bidragande orsak till att så skedde.³³ *Standarts* grundstötning är således inte att betrakta som vilken som helst olycka. Olyckan är även att betrakta som ytterligare en händelse i den räckta av incidenter som under det finska storfurstendömet två sista årtionden bidrog till att öka klyftan mellan finsk- och rysknationella intressen inom imperiet.

³¹ *Nya Pressen* 16.9.1907.

³² *Hufvudstadsbladet* 18.9.1909, s. 6. Text. den antifinska tidningen *Russkoje Znamja* menade att finländarna hade låtit bli att märka ut grundet på sjökartan med syfte att förmå något ryskt krigsfartyg gå på grund, vilket skulle kunna starta ett krig som gav finländarna en chans att ”höja upprorets fana”. Referat i *Nya Pressen* 20.9.1907.

³³ Iisakki Laati, *Lots- och fyrväsendets i Finland historia 1808–1946* (Helsingfors 1949), s. 193.